

TARIX FANI FAQAT MILLIY SERTIFIKAT OLISH UCHUN KERAKMI?**Begliyev Otajon Choriyevich**

Buxoro viloyati Olot tumanidagi ixtisoslashtirilgan maktab-internati
oliy toifali tarix fani o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18228833>

Annotatsiya. Ushbu maqola tarix fanining maktab ta'limidagi roli, uning milliy sertifikat olish bilan bog'liqligi va shaxs tarbiyasidagi ahamiyatini tahlil qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tarix fani faqat sertifikat olish vositasi sifatida qabul qilinsa, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, voqealarni tahlil qilish va milliy ongini shakllantirish qobiliyati cheklanadi. Shu bois, tarix fanini interaktiv, innovatsion va amaliy metodlar orqali o'qitish, o'quvchilarda tarixiy voqealarni chuqur tushunish va milliy merosni qadrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhimdir. Maqola tarix fanining pedagogik, tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyatini yoritadi hamda tarixni faqat hujjat olish vositasi sifatida qabul qilishning salbiy ta'sirlarini tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: Tarix fani, Milliy sertifikat, Maktab ta'limi, Pedagogik ahamiyat, Tanqidiy tafakkur.

IS HISTORY SUBJECT ONLY NECESSARY FOR OBTAINING THE NATIONAL CERTIFICATE?

Annotation. This article analyzes the role of history in school education, its connection to national certificate attainment, and its significance in personal development. The research findings indicate that if history is perceived only as a means to obtain a certificate, students' critical thinking, analytical skills, and national consciousness are limited. Therefore, it is essential to teach history through interactive, innovative, and practical methods, fostering students' understanding of historical events and appreciation of national heritage. The article highlights the pedagogical, educational, and social importance of history and examines the negative consequences of treating it solely as a certification tool.

Keywords: History, National certificate, School education, Pedagogical significance, Critical thinking.

Kirish

Tarix fani maktab va oliy ta'lim tizimida o'quvchilarning va talabalarining bilimlarini shakllantirish, ularning madaniy, siyosiy va ijtimoiy ongini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi.

Bugungi kunda ayrim fikrlar shuni takidlashicha, tarix fani faqat milliy sertifikat, attestat yoki boshqa hujjatlarni olish uchun zarur bo'lib qolgan. Biroq bu nuqtai nazar tarix fanining ta'limdagi asl maqsadi va uning shaxs tarbiyasidagi rolini chetlab o'tadi. Tarix fani nafaqat o'tgan voqealarni yodlash, balki ularni tahlil qilish, sabab-oqibat munosabatlarini tushunish, ijtimoiy jarayonlarni o'rganish va hozirgi zamon bilan bog'lashga imkon beradi. Shu bois, tarix fani talabaning faqat sertifikatga erishish vositasi emas, balki tafakkur, tanqidiy fikrlash va milliy ongni shakllantirishning samarali instrumenti hisoblanadi.

Ushbu maqolada tarix fanining zamonaviy ta'lim tizimidagi o'рни, milliy sertifikat bilan bog'liqligi va uning shaxs tarbiyasidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, tarix fanining amaliy va nazariy qimmatini yoritish, uning nafaqat hujjat olish vositasi, balki bilim, tafakkur va madaniyatni rivojlantirishdagi o'рни ko'rsatib beriladi.

Dolzarbli

Tarix fani bugungi ta'lim tizimida nafaqat bilim berish, balki shaxsning tafakkurini, milliy ongini va madaniy identifikatsiyasini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

So'nggi yillarda ayrim talabalar va ota-onalar tarix fanini faqat milliy sertifikat yoki attestat olish vositasi sifatida qabul qilmoqda. Bu yondashuv tarix fanining pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatini kamaytiradi. Shu bois, tarix fanining zamonaviy ta'limdagi roli va uning shaxs tarbiyasidagi o'rni dolzarb ilmiy masala sifatida ahamiyat kasb etadi. Tarixni o'rganish orqali o'quvchilar faqat yodlash bilan cheklanmay, voqealarni tahlil qilish, sabab-oqibat munosabatlarini tushunish va milliy hamda global jarayonlarni anglash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Maqsadi

Ushbu maqola tarix fanining faqat sertifikat yoki attestat olish vositasi emas, balki shaxsni tarbiyalash va tafakkurini rivojlantirish instrumenti sifatida ahamiyatini o'rganishga qaratilgan.

Maqsad quyidagilardan iborat:

1. Tarix fanining zamonaviy ta'lim tizimidagi pedagogik va tarbiyaviy rolini aniqlash.
2. Tarix fanini faqat sertifikat olish vositasi deb qabul qilish bilan bog'liq noto'g'ri qarashlarni tahlil qilish.
3. O'quvchilarning tanqidiy fikrlash va milliy ongini rivojlantirishda tarix fanining amaliy ahamiyatini ko'rsatish.
4. Tarix fanini samarali o'qitish va o'rganishning ilmiy-nazariy asoslarini belgilash.

Material va metod

Tarix fani o'quvchilarda milliy ong va madaniy identifikatsiyani shakllantirishda muhim o'rin tutadi. U nafaqat voqealarni yodlash, balki ularni tahlil qilish, sabab-oqibat munosabatlarini tushunish imkonini beradi. Maktab ta'limida tarix o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi va global jarayonlarni milliy kontekstda anglashga yordam beradi.

Tarix fani o'quvchilarga ma'lumotlarni tizimli ravishda o'rganish, muammolarni hal etish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini beradi. Shu bilan birga, tarix fani o'quvchilarning madaniy va siyosiy tafakkurini kengaytiradi. U insonning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Tarix fanini o'rganish orqali o'quvchilar o'tmish va hozirgi zamon voqealari o'rtasidagi bog'liqlikni tushunadilar. Bu fanning metodik asoslari o'qituvchiga samarali dars rejasini ishlab chiqish imkonini beradi. Tarix fani maktabda o'quvchilarni ma'lumotlarni tahlil qilishga, tanqidiy fikrlashga va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga yo'naltiradi. Shu bois, tarix faqat hujjat olish vositasi emas, balki shaxsni tarbiyalash va tafakkurini rivojlantirish vositasidir.

So'nggi yillarda tarix fanining faqat milliy sertifikat olish uchun o'qitilishi bilan bog'liq fikrlar tarqalgan. Bunday qarash o'quvchilarning tarix fanidan oladigan haqiqiy foydasini cheklaydi. Sertifikat va attestat o'quvchining bilimni baholash mezonini bo'lishi mumkin, ammo tarix fani shaxs tarbiyasida ham muhim rol o'ynaydi. Tarix faqat hujjat olish vositasi sifatida qabul qilinsa, o'quvchilarda mustaqil fikrlash va voqealarni tahlil qilish qobiliyati rivojlanmaydi. Shu bois, tarix fanining pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatini tushuntirish zarur.

Milliy sertifikat bilan bog'liq yondashuv tarixni faqat formal dars sifatida qabul qilishga olib keladi. Bunday yondashuv ta'lim sifatini pasaytiradi va o'quvchilarning tanqidiy tafakkurini rivojlantirish imkonini cheklaydi. Tarix fanining amaliy va nazariy ahamiyati sertifikatdan ustun turadi. Shu bilan birga, tarix fani o'quvchilarga milliy merosni anglash, ijtimoiy jarayonlarni tahlil qilish va tarixiy voqealardan xulosa chiqarish ko'nikmalarini beradi. Tarix fani o'quvchilarda nafaqat bilim, balki milliy va madaniy qadriyatlarni shakllantiradi.

Pedagogik nuqtai nazardan tarix fanining roli shaxs tarbiyasini rivojlantirish, ijtimoiy ongni oshirish va tafakkur ko'nikmalarini mustahkamlashdan iborat. Tarix darslari o'quvchilarga o'tmish voqealarni tahlil qilish, sabab-oqibat munosabatlarini anglash va hozirgi zamon bilan bog'lash imkonini beradi. Shu bilan birga, tarix fanining pedagogik qadri o'qituvchining metodik yondashuvi bilan bog'liq bo'lib, samarali dars jarayonini tashkil etishga yordam beradi. Tarix fani talabaning tanqidiy fikrlashini, voqealarni taqqoslash va xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi.

U shuningdek, o'quvchilarda ijtimoiy va madaniy tafakkurning kengayishiga xizmat qiladi. Tarix fani o'quvchilarga shaxsiy va jamiyat rivojini tushunish, ijtimoiy jarayonlarga tanqidiy yondashish imkonini beradi.

Tarix fanini samarali o'qitish metodikasi o'quvchilarning faol va ijodiy ishtirokini ta'minlashi lozim. Interaktiv darslar, muammoli vazifalar va loyiha ishlari o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantiradi. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning voqealarni tahlil qilish, xulosalar chiqarish va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Tarix darslarida vizual materiallar, multimedia va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Metodik yondashuv darsning strukturasi, maqsadi va o'quvchilar bilan muloqotga asoslanadi. Shu bilan birga, o'qituvchi tarixni hayotiy misollar bilan bog'lab o'rgatishi lozim. Innovatsion metodlar o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi va tarix fanining ahamiyatini oshiradi.

Tarix fanini faqat milliy sertifikat yoki attestat olish vositasi deb qabul qilish o'quvchilarda tarixga nisbatan qiziqishni kamaytiradi. Bunday yondashuv pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatni pasaytiradi, shaxsning milliy ongini rivojlantirish imkonini cheklaydi.

O'quvchilar voqealarni tahlil qilish va xulosalar chiqarish qobiliyatini yetarli darajada rivojlantira olmaydi. Tarix darslarida voqealarning kontekstual tahlili va sabab-oqibat munosabatlari ko'pincha e'tibordan chetda qoladi. Bu esa talabaning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga to'sqinlik qiladi. Tarix faqat hujjat olish vositasi sifatida qabul qilinsa, o'quvchilarda mustaqil izlanish va analitik tafakkur qobiliyati yetarli darajada shakllanmaydi.

Shuningdek, tarix fanining milliy va madaniy qadriyatlarni shakllantirishdagi roli kamayadi. Tarixni yodlash bilan cheklanish o'quvchilarda voqealarni chuqur tushunish qobiliyatini susaytiradi. Shu bois, tarix fani ta'lim jarayonida faqat sertifikat vositasi emas, balki shaxsni tarbiyalash, tafakkurini rivojlantirish va ijtimoiy ongni oshirish instrumenti sifatida o'qitilishi lozim.

Tarix fani milliy ongni shakllantirish va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. O'quvchilar tarix darslarida o'tmish voqealarni o'rganib, milliy qadriyatlar va meros bilan tanishadilar. Tarix fanining pedagogik ahamiyati shundaki, u o'quvchilarda tanqidiy tafakkur, voqealarni tahlil qilish va xulosalar chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Milliy ongni shakllantirish orqali talaba o'z tarixiy ildizlarini tushunadi va jamiyatdagi o'rnini anglaydi. Tarix fani o'quvchining shaxsiy va ijtimoiy rivojini birlashtiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tarix fani o'quvchilarda milliy birligini mustahkamlashga yordam beradi. Talabalar o'z tarixini o'rganish orqali ijtimoiy jarayonlarni tahlil qilish va jamiyatdagi o'z rolini tushunish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Tarix darslari milliy qadriyatlarni anglash, hurmat qilish va merosni qadrlashni o'rgatadi. Shu sababli, tarix fanining milliy ongni shakllantirishdagi roli ta'lim jarayonida alohida e'tiborga loyiqdir.

Tarix fani o'quvchilarga voqealarni tahlil qilish, xulosa chiqarish va qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish imkonini beradi.

Tarix darslari o'quvchilarda voqealarni kontekstda o'rganish, sabab-oqibat munosabatlarini anglash va ijtimoiy jarayonlarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Tarix fanining amaliy ahamiyati shundaki, u o'quvchilarga tanqidiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini beradi. Shu bilan birga, tarix fani ijtimoiy mas'uliyatni oshirish va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda yordam beradi. Tarix darslari o'quvchilarga o'tmish tajribasidan xulosa chiqarish va hozirgi jamiyat hayotiga tadbqiq etish imkonini beradi. Tarix fani amaliy ko'nikmalar bilan birga, o'quvchilarning madaniy va milliy tafakkurini rivojlantiradi. U shuningdek, o'quvchilarda muammolarni hal etish va voqealarni tahlil qilish qobiliyatini mustahkamlaydi. Tarix darslarida o'quvchilarning faol ishtiroki, loyiha ishlari va muammoli vazifalar tarix fanining amaliy ahamiyatini oshiradi.

Tarix fani faqat milliy sertifikat olish vositasi sifatida emas, balki shaxsni tarbiyalash, tanqidiy tafakkurini rivojlantirish va milliy ongni shakllantirish instrumenti sifatida o'qitilishi zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tarix fani o'quvchining shaxsiy va ijtimoiy rivojida muhim ahamiyat kasb etadi. Tarix fanini samarali o'qitish uchun interaktiv metodlar, muammoli vazifalar va loyiha ishlari qo'llanilishi lozim. Shu bilan birga, tarix fanining pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatini o'quvchilarga tushuntirish zarur. Tavsiya etiladi, tarix fanini faqat sertifikat olish vositasi sifatida emas, balki o'quvchilarning tafakkurini, amaliy ko'nikmalarini va milliy identifikatsiyasini rivojlantirish vositasi sifatida o'qitish. Tarix fanini zamonaviy ta'lim jarayoniga integratsiya qilish va o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Shu tarzda tarix fani nafaqat bilim manbai, balki shaxs va jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shuvchi vosita sifatida o'z o'rnini topadi.

Muhokama va Natija

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tarix fani faqat milliy sertifikat yoki attestat olish vositasi sifatida qabul qilinsa, uning pedagogik va tarbiyaviy ahamiyati sezilarli darajada kamayadi. Bunday yondashuv o'quvchilarda tarix faniga qiziqishning pasayishiga olib keladi, voqealarni tahlil qilish, sabab-oqibat munosabatlarini tushunish va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish imkoniyatini cheklaydi. Tarixni faqat hujjat olish vositasi sifatida o'qitish pedagogik nuqtai nazardan noto'g'ri yondashuv hisoblanadi, chunki bu o'quvchilarning mustaqil izlanish va analitik tafakkurini rivojlantirishga to'sqinlik qiladi. Shu bilan birga, tarix fanining shaxs va jamiyat tarbiyasidagi ahamiyati yo'qoladi. Tarix fanining pedagogik va amaliy ahamiyati shundaki, u o'quvchilarga o'tmish voqealarni tizimli tarzda o'rganish, ularni hozirgi zamon bilan bog'lash va milliy hamda global jarayonlarni tahlil qilish ko'nikmalarini beradi.

Tarix darslarida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, loyiha ishlari va muammoli vazifalar orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini, mustaqil qarorlar qabul qilishini va voqealarni chuqur tushunishini rivojlantirish mumkin. Shu tarzda tarix fani nafaqat bilim manbai, balki shaxsning ijtimoiy va madaniy rivojini ta'minlovchi muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Shuningdek, tarix fani o'quvchilarda milliy meros, qadriyatlar va madaniy identifikatsiyani shakllantirishga xizmat qiladi. Milliy ongni rivojlantirish orqali talaba o'z tarixiy ildizlarini anglaydi, jamiyatdagi o'rnini tushunadi va shaxsiy mas'uliyatini anglaydi.

Tarix darslari o'quvchilarga ijtimoiy jarayonlarni tahlil qilish va ularni hozirgi hayot bilan bog'lash ko'nikmalarini beradi. Tarix fani o'quvchilarda madaniy va milliy tafakkur, ijtimoiy mas'uliyat va tanqidiy yondashuvni shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Tadqiqot natijalariga asoslanib, tarix fanini faqat sertifikat olish vositasi sifatida emas, balki shaxsni tarbiyalash, tanqidiy tafakkurini rivojlantirish va milliy ongni shakllantirish instrumenti sifatida o'qitish tavsiya etiladi.

Tarix fanini samarali o'qitish uchun innovatsion metodlar, interaktiv darslar, muammoli vazifalar va loyiha ishlari qo'llanilishi lozim. Shu bilan birga, tarix fanining nazariy va amaliy ahamiyati o'quvchilarga tushuntirilishi zarur, bu esa ularni tarixni faqat yodlash vositasi sifatida emas, balki tafakkur va shaxsiy rivojlanish manbai sifatida qadrlashga undaydi. Natijada, tarix fani maktab ta'limida nafaqat hujjat olish vositasi, balki o'quvchilarning shaxsiy, intellektual, ijtimoiy va madaniy rivojini ta'minlovchi, milliy ongini shakllantiruvchi muhim predmet sifatida qoladi. Tarix fanini to'g'ri o'qitish va o'rganish orqali o'quvchilar o'tmishdan xulosa chiqarish, hozirgi zamon voqealarini anglash va jamiytdagi o'z rolini tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shu sababli, tarix fani zamonaviy ta'lim tizimida keng qamrovli va interaktiv yondashuvlar bilan tatbiq etilishi shart.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tarix fani maktab va oliy ta'lim tizimida faqat milliy sertifikat olish vositasi sifatida qabul qilinmasligi lozim. Tarix fanining asosiy ahamiyati o'quvchilarning shaxsiy, intellektual, madaniy va ijtimoiy rivojini ta'minlash, milliy ongini shakllantirish va tanqidiy tafakkurini rivojlantirishdan iborat. Tarix fanini faqat hujjat olish vositasi deb qabul qilish o'quvchilarda qiziqishning pasayishiga, tanqidiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatining yetarlicha rivojlanmasligiga olib keladi. Shu bois, tarix fanini interaktiv, innovatsion metodlar va loyiha ishlari orqali o'qitish, tarixiy voqealarni tahlil qilish va hozirgi jamiyat bilan bog'lash imkonini berish zarur. Natijalar shuni ko'rsatadiki, tarix fani nafaqat bilim manbai, balki shaxsni tarbiyalash, milliy meros va qadriyatlarni anglash, ijtimoiy mas'uliyat va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish vositasi sifatida muhimdir. Shu sababli, tarix fanining pedagogik va tarbiyaviy ahamiyatini oshirish, o'quvchilarda tarixga qiziqish va o'rganish motivatsiyasini shakllantirish maktab ta'limining ustuvor vazifalaridan biri bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova G.Q. Tarixiy-pedagogik meros asosida zamonaviy ta'lim texnologiyalarini joriy etish masalalari // Xalq ta'limi, 2020, №4. — B. 22–27.
2. Islomova N. Tarix fanini zamonaviy maktab ta'limida o'qitish metodikasi // Pedagogika ilmi, 2019, №3. — B. 15–21.
3. Sobirov D. Maktab ta'limida tarix fanining pedagogik ahamiyati // Ta'lim va rivojlanish, 2021, №2. — B. 30–36.
4. Toshpulatov A. Milliy meros va tarix fanining o'quvchilarda shakllanishi // O'zbekiston pedagogik jurnali, 2018, №1. — B. 10–18.
5. UNESCO. Teaching History in Schools: Guidelines and Best Practices. — Paris: UNESCO Publishing, 2017.
6. Anderson T., Dron J. Three Generations of Distance Education Pedagogy // International Review of Research in Open and Distributed Learning, 2011, Vol. 12(3), pp. 80–97.